

Wprowadzenie w problematykę organizacji strażniczych

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030
PROO

Organizacja strażnicza – definicja

Aby opisać Organizacje Strażnicze należy zacząć od pojęcia monitoringu, który jest rozumiany jako zaplanowane, usystematyzowane prowadzone według przyjętego schematu badanie wybranego fragmentu rzeczywistości społecznej. Jednocześnie monitoring jest elementem działań zmierzających do zmian tej rzeczywistości bez stosowania przemocy.

Przy takiej definicji monitoringu można przyjąć, że jest to główne zadanie Organizacji Strażniczych, pełniej jednak określają to działania strażnicze czyli wszelkie czynności podjęte w celu sprawdzania jak działają władze i administracja. Kontroli podlega wydawanie publicznych pieniędzy oraz jak realizowane są konkretne przepisy prawa. W takim razie Organizacje Strażnicze można zdefiniować jako organizacje pozarządowe, których celem statutowym jest obywatelska kontrola władz publicznych oraz obywatelska kontrola sektora wielkiego biznesu, często bywają nazywane Watch - Dogs co z języka angielskiego oznacza psa wartowniczego.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiej

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiej

w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

Cechy organizacji strażniczych

- wpływanie na władzę i politykę
- opieranie sądów na różnych źródłach informacji – w tym obowiązkowo odnoszenie się do oficjalnych dokumentów,
- dbanie o dokumentowanie i upowszechnianie wiedzy o własnej działalności,
- poruszanie się w granicach prawa i świadomość, że to ono wyznacza kierunki działania,
- stałość i wytrwałość działań – budowanie strategii na rzecz osiągnięcia zmian wynikających ze zdiagnozowanych problemów,
- gotowość do stałego kształcenia się, rozwijania wiedzy i poszukiwania skutecznych metod, a także dbanie o standardy niezależności i obiektywizmu

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiej

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

Obszary działań organizacji strażniczych

- dostęp do informacji publicznej,
- praworządność,
- gospodarka finansami publicznymi,
- prawa człowieka,
- ochrona środowiska
- inne obszary

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

Formy działalności organizacji strażniczych

- stowarzyszenie

Stowarzyszenie to dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenie o celach niezarobkowych. Podstawą działalności stowarzyszenia jest działalność jego członków.

- fundacja

Fundacja to organizacja pozarządowa, której podstawą jest majątek przeznaczony przez jej założyciela na określony, społecznie lub gospodarczo użyteczny cel. Założyciel fundacji nazywany jest fundatorem. Fundatorem może być każdy pełnoletni obywatel, niekoniecznie polski, ale także osoba prawna, czyli na przykład firma albo szkoła wyższa. Fundacja podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Po dokonaniu rejestracji fundacja uzyskuje osobowość prawną.

- spółka z o.o. non - profit

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit to taki podmiot, w przypadku którego osiągnięcie zysków jest elementem istotnym, ale nie najważniejszym. Oprócz celów strictly komercyjnych, kluczowe jest także realizowanie założeń ważnych z punktu widzenia funkcjonowania nowoczesnego, solidarnego społeczeństwa.

Przykłady organizacji strażniczych w Polsce

1. Watchdog Polska

- uczy o prawach oraz o tym, jak być watchdogiem. Robi to na wiele sposobów – poprzez dedykowaną stronę: informacja publiczna.org, a także organizując spotkania w całej Polsce.
- sprawuje codzienną kontrolę obywatelską poprzez składanie wniosków o informację publiczną i pytanie o tematy pojawiające się w publicznej debacie i budzące zainteresowanie mediów.
- monitoruje wybrane obszary życia publicznego. Przykładem takiego działania jest monitoring jawności nagród w samorządach czy monitoring szpitali pod kątem obowiązku publikowania protokołów z kontroli.
- inicjuje sprawy sądowe. Jeśli instytucja zobowiązana do odpowiedzi na wniosek o informację publiczną nie realizuje go, Stowarzyszenie wkracza na drogę sądową.
- prowadzi bezpłatne poradnictwo prawne, udzielając rocznie ok. 2000 porad prawnych z zakresu dostępu do informacji publicznej, funduszu sołeckiego i regulacji dotyczących wpływania na decyzje rządzących, zarówno na poziomie centralnym jak i lokalnym.
- organizuje obchody Międzynarodowego Dnia Powszechnego Dostępu do Informacji.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

sieć obywatelska
WATCHDOG[^]

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

Przykłady organizacji strażniczych w Polsce

2. Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Działania:

- prowadzenie lub przyłączenie się do postępowań sądowych przed sądami wszystkich instancji oraz międzynarodowymi organami i trybunałami, w szczególności przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka;
- monitoring działań władzy publicznej w zakresie ochrony praw człowieka, w tym monitoring procesu legislacyjnego w zakresie wymiaru sprawiedliwości;
- porady prawne dla osób, które uważają, że ich prawa lub wolności zostały naruszone;
- edukację o prawach człowieka;
- organizację jednego z największych na świecie festiwali filmów o prawach człowieka - WATCH DOCS. Prawa Człowieka w Filmie.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

HR

HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

Dziennikarstwo śledcze – nietypowa forma działalności strażniczej

Do działań strażniczych zalicza się także pracę dziennikarzy śledczych. Jednym z najbardziej znanych dziennikarzy śledczych i jednym z najlepszych światowych reporterów jest amerykański dziennikarz Bob Woodward. Ujawnił on aferę polityczną Watergate. Dzięki jego śledztwu, światło ujrzały nielegalne działania administracji prezydenta Richarda Nixona przeciwko jego konkurentowi politycznemu. Kryzys konstytucyjny w latach 1972-74 wywołany ujawnieniem tych faktów, spowodował lawinę następstw, mających wpływ na całą gospodarkę Stanów Zjednoczonych. Jest to modelowy przykład dziennikarstwa śledczego i jeden z pierwszych przykładów na to, że dziennikarskie działania śledcze mogą spowodować niebywałe konsekwencje, mające globalny impakt – w tym przypadku dymisję Richarda Nixona, prezydenta światowego mocarstwa. Z kolei przykładem dziennikarza śledczego z naszego rynku jest Tomasz Sekielski, który jest m.in. autorem filmów dokumentalnych, reportaży telewizyjnych oraz pomysłodawcą i założycielem wydawnictwa „Od deski do deski”. W ostatnich latach dzięki jego pracy zostały ujawnione sprawy, które wstrząsnęły całą opinią publiczną jak np. wykorzystywanie seksualne dzieci w Kościele katolickim czy tzw. afery taśmowa.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiej

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

Rządowy Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

wprost

Bartłomiej
Sienkiewicz,
szef MSW:
Państwo polskie
praktycznie
nie istnieje

SIENKIEWICZ

NOWAK

BELKA

Zamach stanu

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018–2030 PROO

